

Patronaty honorowe:

Adam Struzik

Marszałek Województwa Mazowieckiego

Adam Jarubas

Marszałek Województwa Świętokrzyskiego

Krzysztof Bugła

Burmistrz Dzielnicy Żoliborz

Dzielnica Żoliborz
m.st. Warszawy

Organizatorzy:

Patronaty medialne:

Myśl Polska

STOLICA

Muzeum Niepodległości w Warszawie jest instytucją kultury Samorządu Województwa Mazowieckiego

Orzeł Biały - znak wolności

Wystawa z okazji 1050. rocznicy Chrztu Polski

ORZEŁ BIAŁY – ZNAK WOLNOŚCI

Wystawa z okazji 1050. rocznicy Chrztu Polski

ORZEŁ BIAŁY

Czy On tu jeszcze jest
i czy coś dla nas znaczy?
Szybując pośród chmur
co widzi, na co patrzy?
Tam w dole piękny kraj
lecz ludzie podzieleni.
Wspólnego celu brak,
na zgodę brak nadziei.

Czasu dostałam całkiem sporo,
dobra wszelkiego też niemało,
goryczy szczyptę odpowiednią,
by szczęście lepiej smakowało.
I z tym bagażem drogocennym
biegnę ku słońcu, bo zmierzch blisko,
czekając na kolejne świty
o (s)pokój proszę nade wszystko

Jadwiga Salamon-Koczanowska

ŁUKASZ I STANISŁAW HADYNA

ORZEŁ BIAŁY – ZNAK WOLNOŚCI

Wystawa z okazji 1050. rocznicy Chrztu Polski

Informator wystawy
pod redakcją **Tadeusza Skoczka**

Warszawa 2016

Orzeł Biały – znak wolności. Rzeźby Łukasza i Stanisława Hadynów

(12 maja – 5 czerwca 2016)

Organizatorzy wystawy

**Galeria Brama Bielańska Cytadeli Warszawskiej
Muzeum Niepodległości w Warszawie**

Kurator wystawy

Natalia Roszkowska

Fotografie

Tadeusz Stani

ISBN 978-83-62235-95-7

Wydawnictwo Muzeum Niepodległości

TADEUSZ SKOCZEK

dyrektor Muzeum Niepodległości w Warszawie

ORZEŁ JAKO ZNAK WOLNOŚCI

Galeria Brama Bielańska zlokalizowana w Cytadeli Warszawskiej przygotowała kolejną ważną wystawę. Tym razem akcentujemy 1050. rocznicę chrztu Mieszka, mitycznego władcy Polan. Ta wielka rocznica, symbol ponad tysiącletniej przynależności Polaków do cywilizacji zachodniej, obfituje w całej Polsce w wiele ważnych imprez religijnych, społecznych i kulturalnych. W Muzeum Niepodległości przygotowaliśmy bogaty program związany z rocznicą tradycyjnie uznawaną za Chrzest Polski. Jedną z nich jest podwójna wystawa trzech artystów: Gustawa Hadyny oraz jego synów Łukasza i Stanisława.

„Orzeł Biały – znak wolności”. Tak zatytułowaliśmy ekspozycję niezwyklej obiektów zaprojektowanych przez Łukasza i Stanisława. Synowie wybitnego artysty pobierali pierwsze nauki u ojca. Pod czujnym okiem Gustawa stawiali pierwsze kroki artystyczne. W niezwyklej pracowni zlokalizowanej w Woli Grójeckiej nieopodal Ćmielowa od najmłodszych lat obcowali ze sztuką. Poznawali tajniki stworzenia rzeźby w kamieniu, projektowania obiektów w glinie, organizowania skomplikowanego procesu wypalania cera-

miki czy przygotowywania form do odlewów w brązie. W młodzieńczych latach zaczęli też proces twórczy. Uzupełniali wiedzę zdobywaną w domu podczas studiów. Realizowali klasyczną więź mistrz-uczeń, tym ważniejszą (nawet trudniejszą), że konstruowaną na linii ojciec-synowie. Nie każdy potrafi pójść w ślady ojca.

„Orzeł Biały – znak wolności”. Współcześnie konieczne staje się przypomnienie znaczenia podstawowych definicji: symbol, znak, godło. W ponowoczesnym społeczeństwie spierają się dwie postawy: „nowoczesna” i „tradycyjna”. Obie, jeśli nie rozpoczną dialogu, skazują się na wykluczenie. Polską tradycję zbyt często pokazuje się, jako kuriozum, przeżytek, „folklor”. Z drugiej strony nasze państwo, po transformacji z 1989 roku, definiuje się niesprawiedliwie, jako twór postkolonialny. Współczesne rozchwianie intelektualne społeczeństwa polskiego niebezpiecznie staje się dwubiegunowym, wzajemnie się zwalczającym kuriozum. Zwolennicy nowoczesności bezmyślnie zwalczają tradycjonalistów, i na odwrót konserwatyści okopują się na swoich pozycjach deprecjonując wszystko co nowe, niezrozumiałe,

nowatorskie. A obiektywna słuszność społeczna tkwi gdzieś pośrodku.

Andrzej Szczerski z pozycji historyka sztuki obecne polskie rozdroże intelektualne definiuje tak: „Historia udanych projektów modernizacyjnych w Polsce jest w dużym stopniu tożsama z historią wolności, zarówno w wymiarze współczesnym, jak i indywidualnym. Polska niepodległość okazuje się dla sukcesów modernizacji bez wątpienia korzystna, a bez wypracowania adekwatnych wzorców nowoczesności trudno planować przyszłość niepodległego kraju”.

Dlatego warto pokazywać imponderabilia, symbole najważniejsze, podstawowe. Nie tylko dla przypomnienia historii własnego narodu, jego świetności, tradycji. Również dla budowania nowoczesnej tożsamości grupowej, solidaryzmu narodowego i współczesnego patriotyzmu.

„Orzeł Biały – znak wolności”. Tematyka realizowanej wystawy nie jest obca w Muzeum Niepodległości. Jest częścią misji, jaka realizowana jest od lat w tej instytucji Samorządu Województwa Mazowieckiego. W siedzibie głównej, w Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów możemy zwiedzić wystawę stałą (otworzoną 10 września 2015 roku) pt. „Z Orłem Białym przez wieki. Symbol władców, państwa i narodu”. Jest ona jedną z imprez organizowanych z okazji jubileuszu 25-lecia Muzeum Niepodległości. Pozostanie też na wiele lat symbolem realizacji podstawowych muzealnych założeń

programowych. Towarzyszy jej bogaty program edukacyjny:

- wykłady, których motywem przewodnim jest Orzeł Biały jako symbol państwowości polskiej, dzięki której treści wystawy są rozszerzone o wybrane aspekty z dziedziny historii, heraldyki i historii sztuki.
- warsztaty plastyczne dla dzieci, które są zachętą do pełniejszego uczestnictwa w ofercie naszego Muzeum oraz pomagają utrwalać treści przekazywane poprzez samą ekspozycję, warsztaty podczas których uczestnicy poznają różne techniki plastyczne, podejmują samodzielne próby tworzenia, stosując różne narzędzia i materiały plastyczne.

W Muzeum Niepodległości kwestie symboli narodowych obecne były w ekspozycjach, wydawnictwach i działalności edukacyjnej od wielu lat. Wspomnieć należy wystawy: „Motyw Orła Białego w zbiorach kolekcjonerskich” (1990), głośną ekspozycję opracowaną przez Bogdana Wróblewskiego, znanego artystę plastyka zajmującego się heraldyką, symboliką oraz tradycjami narodowymi, kolejne dwie pn. „Orzeł Biały 1295–1995” (zorganizowaną w 1995 roku) oraz „Symbole pracy i wiary (1995). O tradycjach oraz imponderabiliach mówiły późniejsze projekty: „Kto ty jesteś... Znaki polskiej tożsamości narodowej w latach 1792–1918” (2001), „Znaki państwa polskiego: herb,

barwy, hymn” (2004–2005) i „Z Orłem Białym przez wieki” (2007–2014).

Warte przypomnienia są też wydawnictwa: *Jaki znak twój* album z reprodukcjami wykonanymi przez Bogdana Wróblewskiego (2007) czy materiały z referatami wygłaszanymi podczas konferencji naukowych: *Polski obyczaj patriotyczny* (2007), *Na drogach do niepodległej* (2009). Wiele interesujących przedstawień symbolu orła znaleźć można w albumach wydawanych w serii „Skarby Kultury i Literatury Polskiej”: *Kraków i okolice. Album widoków* (tom I: 2008, tom II: 2014), *Banderia Prutenorum* (2009), *Skarby Biblioteki Jagiellońskiej* (2009), *Uniwersytet Jagielloński w Krakowie 1364–2014* (2014).

Na koniec kilka informacji biograficznych:

Stanisław Gustaw Hadyna urodził się w Ostrowcu Świętokrzyskim 13 marca 1984 roku. Studiował historię na Wydziale Nauk Historycznych oraz ochronę

dóbr kultury na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pisze doktorat na Uniwersytecie Rzeszowskim.

Miał dotąd dwie wystawy:

- Wystawa indywidualna *Orły Nasze* w 68. rocznicę Powstania Polskiego Państwa Podziemnego w Centrum Kultury w Annopolu, Annopol 2007,
- Wystawa indywidualna towarzysząca gali Nagrody im. Władysława Orkana w Bielskim Centrum Kultury, Bielsko–Biała 2008.

Łukasz Hadyna, urodził się 17 marca 1982 roku w Ostrowcu Świętokrzyskim. Jest absolwentem Wydziału Prawa i Administracji na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Rzeźba jest jego hobby uprawianym w czasie wolnym od zajęć zawodowych.

Rzeźby braci zdobią gospodę „Echa Leśne” Jerzego Wydrycha w miejscowości Łączna nieopodal Skarżyska-Kamiennej oraz znajdują się w zbiorach Muzeum Niepodległości w Warszawie.

Stanisław Hadyna

Łukasz Hadyna

STANISŁAW HADYNA

ORZEŁ JAKO SYMBOL TRADYCJI, DUMY, SIŁY, WOLNOŚCI

Symbolika orła sięga czasów wspólnoty praindoeuropejskiej, kiedy utożsamiano go z emanacją siły pierwotnych ludów wywodzących się ze starożytnych cywilizacji. W starożytnej Grecji symbol orła zaliczał się do atrybutów najważniejszych bogów panteonu Hellenów, czego przykładem był Diaus, czyli Zeus. W starożytnym Rzymie nazywany był Jowiszem, Iupiterem. Rozbudowana symbolika orła znalazła zastosowanie w armii rzymskiej – legionach, które na sztandarach posiadały orła z rozpostartymi skrzydłami. Z czasem orzeł stał się symbolem władzy cesarzy rzymskich, jako najwyższych zwierzchników armii. Po podziale Cesarstwa Rzymskiego na zachodnie i wschodnie oraz przeniesieniu stolicy do Konstantynopola upowszechnił się orzeł dwugłowy, jako symbol władzy reprezentujący Rzym – głowa lewa oraz Konstantynopol – głowa prawa. Orzeł jednogłowy utożsamiany z tradycją Cesarstwa Rzymskiego został

przejęty przez oficjalną symbolikę państwa Karolingów i stał się reprezentatywną wizją herbu Karola Wielkiego, a następnie Świętego Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego. Symbolika orła nawiązuje do tematyki solarnej wiążącej przedstawienie orła z kultem Słońca, jako siły dającej życie na całym globie ziemskim. W tej konwencji występowała symbolika orła w kulturze i sztukach plastycznych prastarych cywilizacji Azteków na kontynencie Ameryki Południowej.

W średniowieczu symbolika orła stała się równoznaczna z mitologią powstania państwa polskiego, czego przykładem jest legenda i historyczne podanie o powstaniu Gniezna – stolicy państwa Polan. Od tej pory orzeł, jako symbol państwowości polskiej, towarzyszył będzie Polakom od chrztu po czasy współczesne, zmieniając swą graficzną i plastyczną szatę.

W mojej twórczości orzeł zajmuje szczególne znaczenie, jest emanacją siły, dumy, witalności oraz powagi i królewskiego majestatu. Przedstawienia orła traktuję jako pewien znak w przestrzeni. Jest motywem bardzo ciekawych rozważań formalnych oraz teoretycznych w sztukach plastycznych. W mojej twórczości sięgam

do wzorów orła jako godła państwowego, ściśle powiązanego z określonym okresem historycznym oraz jako temat do własnej – twórczej interpretacji. Najwyżej cenię te spośród moich prac, które stanowią znak – skrótowe myślenie oraz dają się uchwycić w ramy krytyki artystycznej pod względem stylistyki i formy.

KATALOG

Stanisław Hadyna
Orzeł z herbu powiatu namysłowskiego
brąz

Stanisław Hadyna
Orzeł z herbu Szydłowa
brąz

Stanisław Hadyna
Orzeł gotycki
brąz

Stanisław Hadyna
Orzeł z okresu „Młodej Polski”
brąz

Stanisław Hadyna
Orzeł stylizowany II
brąz

Stanisław Hadyna
Orzeł inspirowany Orderem Orła Białego
brąz

Stanisław Hadyna
Orzeł z czasów panowania Wazów na polskim tronie
brąz

Stanisław Hadyna
Orzeł nawiązujący do symboliki solarnej
brąz

Stanisław Hadyna
Orzeł nawiązujący do symboliki solarnej II
brąz

Stanisław Hadyna
Orzeł z czasów Księstwa Warszawskiego
brąz

Stanisław Hadyna
Orzeł modernistyczny
brąz

Stanisław Hadyna
Orzeł stylizowany I
aluminium

Stanisław Hadyna
Orzeł stylizowany III
brąz

Stanisław Hadyna
Orzeł z czasów panowania Wazów na polskim tronie
porcelana

Stanisław Hadyna
Orzeł z czasów Księstwa Warszawskiego II
porcelana

Stanisław Hadyna
Orzeł z czasów Księstwa Warszawskiego
porcelana

Stanisław Hadyna
Orzeł z okresu „Młodej Polski”
porcelana

Łukasz Hadyna
Orzeł współczesny
brąz

Orzeł Biały

20

znak wolności

Łukasz Hadyna
Orzeł z czasów panowania Stefana I Batorego
brąz

Łukasz Hadyna
Orzeł z czasów panowania Kazimierza Wielkiego
brąz

Stanisław Hadyna
Nadzieja Wolności
brąz

SPIS EKSPONATÓW

- s. 11 Stanisław Hadyna, *Orzeł z herbu powiatu namysłowskiego*, brąz, 37 x 42 cm
- s. 12 Stanisław Hadyna, *Orzeł z herbu Szydłowa*, brąz, 38 x 50 cm
Stanisław Hadyna, *Orzeł gotycki*, brąz, 38 x 50 cm
- s. 13 Stanisław Hadyna, *Orzeł z okresu „Młodej Polski”*, brąz, 38 x 50 cm
Stanisław Hadyna, *Orzeł stylizowany II*, brąz, 54 x 70 cm
- s. 14 Stanisław Hadyna, *Orzeł inspirowany Orderem Orła Białego*, brąz, 38 x 50 cm
Stanisław Hadyna, *Orzeł z czasów panowania Wazów na polskim tronie*, brąz, 34 x 40 cm
- s. 15 Stanisław Hadyna, *Orzeł nawiązujący do symboliki solarnej*, brąz, 38 x 50 cm
Stanisław Hadyna, *Orzeł nawiązujący do symboliki solarnej II*, brąz, 55 x 70 cm
- s. 16 Stanisław Hadyna, *Orzeł z czasów Księstwa Warszawskiego*, brąz, 34 x 40 cm
Stanisław Hadyna, *Orzeł modernistyczny*, brąz, 38 x 50 cm
- s. 17 Stanisław Hadyna, *Orzeł stylizowany I*, aluminium, 55 x 70 cm
Stanisław Hadyna, *Orzeł stylizowany III*, brąz, 55 x 70 cm
- s. 18 Stanisław Hadyna, *Orzeł z czasów panowania Wazów na polskim tronie*, porcelana, 34 x 40 cm
Stanisław Hadyna, *Orzeł z czasów Księstwa Warszawskiego II*, porcelana, 38 x 50 cm

- s. 19 Stanisław Hadyna, *Orzeł z czasów Księstwa Warszawskiego*, porcelana, 34 x 40 cm
Stanisław Hadyna, *Orzeł z okresu „Młodej Polski*, porcelana, 38 x 50 cm
- s. 20 Łukasz Hadyna, *Orzeł współczesny*, brąz, 48 x 48 cm
- s. 21 Łukasz Hadyna, *Orzeł z czasów panowania Stefana I Batorego*, brąz, 33 x 35 cm
Łukasz Hadyna, *Orzeł z czasów panowania Kazimierza Wielkiego*, brąz, 42 x 52 cm
- s. 22 Stanisław Hadyna, *Nadzieja Wolności*, brąz, 100 cm

WYSTAWY GALERII BRAMA BIELAŃSKA CYTADELI WARSZAWSKIEJ

Henryk P. Hereć,

Oswajanie przestrzeni,

17 września – 24 października 2011

Remus Wilson,

Sily pierwotne,

26 października – 21 listopada 2011

Antoni Fałat,

Pamiątki rodzinne,

25 listopada – 29 grudnia 2011

Nie chcemy walczyć z Polakami. Węgierscy huzarzy na ziemiach polskich latem 1944 roku,

5 – 16 sierpnia 2015

Maciej Rataj 1884 – 1940. W 75. rocznicę śmierci,

20 sierpnia – 6 września 2015

Feliks Mostowicz,

Kazachstan – Ursynów. Droga Feliksa Mostowicza do kraju przodków,
18 września 2015 – 24 stycznia 2016

Leszek Marek Krześniak,

Tadeusz Kościuszko: Mereczowszczyzna – Solura,
28 stycznia – 28 lutego 2016

Wystawa zbiorowa artystów z Meksyku i Polski
MOSTY: Znad Wisły po Río Bravo,
6 – 28 lutego 2016

Grażyna Kostawska i Piotr Szałkowski,

Czasy kościuszkowskie,
2 marca – 3 kwietnia 2016

Muzeum Polskie w Rapperswilu
7 kwietnia – 8 maja 2016

Krzysztof Pawłowski,

Pasja,
9 kwietnia – 8 maja 2016

SPIS TREŚCI

- s. 5 **Tadeusz Skoczek**
Orzeł jako znak wolności
- s. 9 **Stanisław Hadyna**
Orzeł, jako symbol tradycji, dumy, siły, wolności
- s. 11 **Katalog**
- s. 23 **Spis eksponatów**
- s. 25 **Wystawy Galerii Brama Bielańska
Cytadeli Warszawskiej**

Autorzy tekstów:

Stanisław Hadyna, Tadeusz Skoczek

Projekt graficzny katalogu i skład

Natalia Roszkowska

Redakcja techniczna

Marzena Milewska

ISBN 978-83-62235-95-7

Wydawnictwo Muzeum Niepodległości

Muzeum Niepodległości w Warszawie, al. Solidarności 62, 00-240 Warszawa,
tel. (0-22) 826-90-91, e-mail: sekretariat@muzeumniepodleglosci.art.pl

Galeria Brama Bielańska, ul. Czujna, 01-532 Warszawa
tel. 790-822-055, e-mail: galeria@muzeumniepodleglosci.art.pl